

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Реставрації та експертизи творів мистецтва	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	Семестр	4

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

Семестр 4 (2025-2026 н.р.)

Викладач	Терехов Максим Олегович
E-mail	maxim.olegovich1991@gmail.com
Заняття	За розкладом Дистанційно на платформі Zoom, googl-meet
Адреса	к. 407, поверх 4, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-03-50 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем використовуються електронні листи. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — 1COPY); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст* — *doc, docx, pdf, ілюстрації* — *jpeg, tiff*.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна практика є обов'язковою складовою навчання здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» ОПП «Реставрація та експертиза творів мистецтв» та являє собою вид навчальної роботи, безпосередньо орієнтованої на підготовку до реставраційної діяльності.

Начальна практика спрямована на закріплення і поглиблення теоретичних знань здобувачів, отриманих під час навчання, зокрема, теоретичної дисципліни «Основи реставрації творів мистецтв».

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Фотоапарат. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Характер і склад дисципліни передбачає як методичні рекомендації традиційного типу, а саме перелік рекомендованої для опрацювання фахової літератури (див. Список рекомендованої літератури), так і перелік матеріалів для самостійного аналізу і засвоєння. Матеріал дисципліни ґрунтується на численних наукових джерелах вітчизняного та зарубіжного походження, публікаціях з теорії та практики у тому числі на, методичних підбірках кафедри РЕТМ ХДАДМ. Додаткові навчально-інформаційні матеріали можна переглянути у мережі інтернет. Відповідні посилання на потрібні веб-сайти надаються викладачем під час практичних занять або за проханням здобувачів після їх закінчення, а також в процесі електронного листування.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Навчальна практика має на меті закріплення та поглиблення знань, отриманих здобувачами в процесі теоретичного та практичного навчання, придбання універсальних та загально-фахових компетенцій, необхідних випускнику у його майбутній професійній діяльності. Завданням цього виду практики є практична реалізація знань з реставраційної діяльності та оформленню реставраційної документації, зокрема: вивчення методів наукового опису й аналізу предметів мистецтв; формування навичок складання наукового опису досліджуваного предмету; ознайомлення з технологічними особливостями підготовки, обробки та створення творів мистецтв; засвоєння необхідної термінології, основних понять та визначень; знання основних техніко-технологічних прийомів з консервації творів мистецтв.

Компетентності, що забезпечує дисципліна:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

СК 7. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.

СК 8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 11. Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 3. Формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.

ПРН 4. Орієнтуватися в розмаїтті сучасних програмних та апаратних засобів, використовувати знання і навички роботи з фаховим комп'ютерним забезпеченням (за спеціалізаціями).

ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування, приладові та мікрохімічні дослідження).

ПРН 11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН 13. Застосовувати сучасне програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізаціями).

ПРН 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН 16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стилевих рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ПРН 18. Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Цілі та завдання навчальної практики, а також вимоги до її організації та проведення визначено у Положенні про навчальну практику ХДАДМ, а терміни проведення практики встановлено затвердженням Графіком навчального процесу. Навчальна практика здобувачів ОПП Реставрація та експертиза творів мистецтв (бакалавр) проводиться у 2-му семестрі. На неї відводиться 3 кредити, 90 академічних годин (3 тижні, 45 годин практичних занять, 45 год – самостійної роботи). Форма контролю — диф. залік. Робота кожного здобувача-практиканта ведеться згідно індивідуального плану, який затверджується керівником практики у перші дні її проходження.

ЗМІСТОВНЕ НАВАНТАЖЕННЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Історичне формування наукової реставрації. Міжнародні правові акти у сфері збереження культурної спадщини.	4
2.	Тема 2. Затвердження теми індивідуального практичного завдання та ознайомлення з принципами складання планів конспектів, а також з правилами заповнення «Щоденника практики». Затвердження календарного плану практики	5
3.	Тема 3. Основні поняття реставрації. Мета і завдання реставраційної діяльності.	4
4.	Тема 4. Методи дослідження творів образотворчого мистецтва. Тема	6
5.	5. Вивчення стану збереженості пам'яток, методика їх опису. Тема 6.	6
6.	Складання програм консерваційно-реставраційних заходів. Тема 7.	6
7.	Профілактика руйнувань творів мистецтва.	4
8.	Тема 8. Основні процеси консервації та реставрації творів образотворчого мистецтва.	6
9.	Тема 9. Ведення реставраційної документації.	4
	Всього годин	45

Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Складання календарного плану практики	5
Тема 2. Опрацювання науково-теоретичного матеріалу.	8
Тема 3. Дослідження стану збереженості пам'ятки образотворчого твору. Науковий опис досліджуваного предмету.	12
Тема 4. Складання програми консерваційно-реставраційних заходів обраного твору мистецтва.	10
Тема 5. Оформлення «Щоденника практики» та підготовка до захисту.	10
Всього годин	45
Усього	90

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Проведення навчальної практики здійснюється з урахуванням вимог щодо навчального процесу. Програмою передбачено отримання, закріплення знань і умінь, та розвиток навичок, що стосуються дослідження та наукового опису творів живопису. На цьому етапі навчання здобувач не тільки отримує теоретичну та практичну базу знань, але і навчається безпосередньо застосовувати її механізми у практичній реставрації творів мистецтв. Теми розкриваються шляхом лекційних занять. Самостійна робота спрямована на закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає робота над досліджуваною пам'яткою мистецтв, пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за темами дисципліни в контексті власного дослідження.

ФОРМАТ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль за проведенням навчальної практики (співбесіда, усне опитування) має на меті виявлення та усунення недоліків та надання практичної допомоги (індивідуальних консультацій) здобувачам з виконання завдань програми практики. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі диф. заліку.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Програма педагогічної практик має бути виконана повністю і в терміни, встановлені керівником практики. Після закінчення практики здобувач повинен надати на кафедру наступні документи: щоденник практики, звіт про проходження практики, презентацію (у форматі PowerPoint / PDF), відгук керівника практики. Недотримання дедлайну й формату (без поважних причин) впливає на оцінювання.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності здобувач має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненкова Н.О. Реставрація творів мистецтва з наслідками некваліфікованого зміцнення на прикладі ікони Богородиці Суражської невідомого автора другої половини XIX ст. Волинська ікона: дослідження та реставрація: XXX міжнародна наукова конференція м. Луцьк 31 жовтня 2024р. Луцьк С. 3-7.
2. Бідзіля В.О. Біюциди в реставраційній практиці Київ: Національний науково-дослідний реставраційний центр України, 2003. 64 с.
3. Бідзіля О.В., Митківська Т.І. Захист музейних предметів від пошкодження комахами. Київ: ННДРЦУ, 2016. 40 с.
4. Долуда А. О. Методичні рекомендації мистецтвознавчого дослідження творів живопису: спеціальність 023 (Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація). Дисципліна «Експертиза творів живопису». Харків: ХДАДМ, 2025. 88 с.
5. Жердзицький, В. Живопис. Техніка і технологія. Харків: Колорит, 2006. 327с.
6. Консервація і реставрація об'єктів культурної спадщини : метод. посібник за ред. І. Прокопенка. Київ : Саміт-книга, 2022. 434 с.
7. Лоханько В.Є. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187 с.
8. Лоханько Ф.П. Флорова Т.І. Художні Матеріали: Техніка живопису. Київ: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР., 1960. 142 с.
9. Марченко І. Я. Історія використання деяких тваринних клеїв в реставрації станкового живопису. Молодий вчений. 2015. №2 (17). С. 32 – 36.
10. Марченко І. Я. Розвиток методів та засобів консервації пам'яток станкового живопису в художніх музеях України у радянський період. : дис... канд. іст. Наук: 26.00.05. Київ, 2018. 247 с.
12. Проблеми збереження, консервації і реставрації музейних пам'яток історії та культури: Спецвипуск. Проблеми біопошкодження пам'яток історії та культури /Кол. авторів, кер. Т.О. Кондратюк. Київ: ПІК ПК, 1998. 172 с.
13. Ревенок Н. М. Етичні проблеми реставраційної та експертної діяльності. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. 2021. № 3. С. 122-128.
14. Скляр С. В. Розчищення станкового живопису від поверхневих забруднень: проблеми вибору детергентів. Наукова реставрація. Історія, сучасність, шляхи модернізації : наук. доп. XI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 11 – 14 вересня 2018р. Київ, 2018. Ч.2 С.148 - 152.
15. Скоп Л. Українське церковне малярство у Галичині: техніка та технологія XV-XVIII ст. Львів: Коло, 2013. 192 с.
16. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації .Київ: Мистецтво, 2009. 304 с.
17. Цитович, В.И., Лугина Л.Н., Тимченко Т.Р. Технология и экспертиза живописи. Київ: ННДРЦУ, 2002. 90 с.
18. Шуліка В.В. Методичні рекомендації «Мінеральні фарби темперного живопису». – Харків: ХДАДМ, 2004. – 49 с.
19. Шуліка В.В. Методичні рекомендації «Органічні барвники темперного живопису». – Харків: ХДАДМ, 2005. – 56 с.